

ISLAMITISCHE UNIVERSITEIT ROTTERDAM

Historische Reeks - Deel II

جامعہ کربلا کراچی

Historische Reeks – Deel II

ISLAMITISCHE UNIVERSITEIT ROTTERDAM

De geboorte van een universiteit
Crisis, Strijd en Opbouw (1997-1998)

Dr. Cemal YILMAZ

Titel

Islamitische Universiteit Rotterdam

Subtitel

De geboorte van een universiteit: Crisis, Strijd en Opbouw (1997-1998)

Auteur

Dr. Cemal YILMAZ

Historische Reeks - Deel II

ISBN 978-94-6554-095-5

NUR 740-717

© Dr. Cemal YILMAZ, 2026

Eerste druk, 2026

Library classification: Islamic Higher Education in Europe

Keywords

Islamitische Universiteit Rotterdam, IUASR, imamopleiding, islamitische geestelijke verzorging, Islam in Nederland, moslimburgerschap

Alle rechten voorbehouden

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopie, opname of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur. Dit verbod geldt eveneens voor gehele of gedeeltelijke bewerkingen en vertalingen. Korte citaten in het kader van academische verwijzingen en wetenschappelijke analyses zijn toegestaan, mits de bron correct wordt vermeld.

Deze publicatie betreft een historisch en documentair werk over de oprichting en ontwikkeling van de Islamitische Universiteit Rotterdam en is beschermd door het auteursrecht.

Gedrukt in Nederland

Reacties van de lezers

Reacties, opmerkingen en suggesties over dit boek zijn van harte welkom. Bijdragen van lezers kunnen waardevolle inzichten opleveren voor de verdere ontwikkeling van dit werk en voor eventuele toekomstige edities.

Correspondentie en reacties:

iurhistory@gmail.com

Ter nagedachtenis aan Moeder Atiye

(1924-2005)

Dit tweede deel is opgedragen aan de nagedachtenis van wijlen Moeder Atiye, de toegewijde moeder van Damra, de oprichter van de Islamitische Universiteit Rotterdam (IUR).

Het vertrouwen en geloof van een moeder in haar kind zijn vaak te diep om volledig onder woorden te brengen. Haar toewijding is bescheiden, oprecht en buitengewoon krachtig. Vanaf het allereerste begin zag Moeder Atiye de waarde van het wetenschappelijke en institutionele ideaal dat Damra met zich meedroeg. Ondanks haar beperkte financiële middelen stelde zij een deel van haar pensioen en haar zorgvuldig opgebouwde spaargeld beschikbaar, zodat haar zoon zijn grote ideaal kon verwezenlijken.

Haar bijdrage was veel meer dan financiële ondersteuning. Zij belichaamde het onwankelbare vertrouwen, het geduld en de zelfopoffering van een moeder die onvoorwaardelijk geloofde in de missie van haar zoon. Tijdens de moeilijkste jaren van de oprichting van de Islamitische Universiteit Rotterdam was zij een van de steunpilaren waarop Damra kon terugvallen. Haar oprechte betrokkenheid droeg ertoe bij de zware last op zijn schouders te verlichten en gaf hem de kracht om zijn ideaal met vastberadenheid te blijven nastreven.

Wij bidden tot Allah dat Hij Moeder Atiye laat delen in de beloning van iedere student en iedere zoeker naar kennis die aan de IUR Zijn godsdienst leert, onderwijst en van deze kennis profiteert. Moge haar aandeel in deze blijvende liefdadigheid (*sadaqah jariyah*) voortduren zolang de IUR kennis verspreidt en mensen daarvan profiteren.

De herinnering aan Moeder Atiye zal blijven voortleven in de harten van de generaties die aan de IUR worden gevormd en in de wetenschappelijke nalatenschap die deze universiteit, met Allahs hulp, blijft uitdragen.

Moge haar ziel in vrede rusten.

Figuur 1. Wijlen Moeder Atiye met de toenmalige minister van VWS Prof. dr. Els Borst

De anatomie van een oprichting

Een vrijdagochtend in Haarlem:

de oprichting van de Islamitische Universiteit Rotterdam

Op vrijdag 21 november 1997 zou om 10.00 uur, in een notariskantoor in Haarlem, de oprichtingsakte van de Islamitische Universiteit Rotterdam (IUR) worden ondertekend. Oprichter Damra en zijn collega Hamza Zeid Kailani hadden afgesproken elkaar om 09.30 uur op station Haarlem te ontmoeten voor dit bijzondere moment.

Zoals altijd had Damra alles zorgvuldig gepland en was hij ruim op tijd op het station aangekomen. Daar begon hij te wachten op Hamza, die vanuit Utrecht zou komen. Het was zijn gewoonte om bij belangrijke afspraken altijd enkele minuten eerder aanwezig te zijn. Hoewel hij rekening had gehouden met mogelijke verkeersproblemen, was de reis die ochtend rustiger verlopen dan verwacht. Damra beschouwde dit als een gunst van Allah en als een zegen van de vrijdag.

Terwijl hij op Hamza wachtte, haalde hij uit zijn tas de nog niet ondertekende statuten van de Islamitische Universiteit Rotterdam (IUR) tevoorschijn en begon hij deze aandachtig door te nemen. Het was een document waaraan hij lange tijd intensief en uiterst zorgvuldig had gewerkt. Na uitvoerig overleg met de notaris en zijn collega's was de tekst verschillende keren herzien en uiteindelijk in zijn definitieve vorm gegoten.

Ook had hij inmiddels het Bestuur samengesteld, die de grondslag zou vormen van de institutionele structuur van de universiteit. Damra beschouwde het als een belangrijke aanwinst voor de universiteit dat Hamdi Mert, voorzitter van de Islamitische Stichting Nederland (ISN), met wie hij sinds 1993 bij uiteenlopende academische en maatschappelijke projecten nauw had samengewerkt, bereid was geweest het voorzitterschap van het Bestuur op zich te nemen. Toen Damra eenmaal had besloten de universiteit op te richten, hadden alle personen die hij voor het Bestuur had benaderd zonder

uitzondering zijn verzoek aanvaard en de hun toevertrouwde taak met vreugde op zich genomen.

Terwijl Damra met deze gedachten de statuten nogmaals doornam, verloor hij ongemerkt het besef van tijd. Toen hij zijn hoofd ophief, zag hij dat het bijna 10.00 uur was. Hamza was echter nog altijd niet verschenen.

Voor Damra was de vertraging van Hamza volkomen onverwacht. Zijn vriend, met wie hij al jarenlang samenwerkte, stond bekend om zijn stiptheid en kwam vrijwel nooit te laat op belangrijke afspraken. Damra dacht dat er misschien iets mis was gegaan met het openbaar vervoer of dat Hamza zijn trein had gemist. Mogelijk was hij rechtstreeks naar het notariskantoor gegaan. Om dat na te gaan, belde Damra het kantoor en vroeg hij of Hamza daar al was aangekomen. Toen het antwoord ontkennend bleek, besloot hij nog enige tijd te wachten. Maar naarmate de minuten verstreken, werd de vertraging steeds zorgwekkender. Toen het 10.30 uur was geworden, kwam Damra tot de conclusie dat langer wachten niet verantwoord was en vertrok hij naar het notariskantoor.

Bij zijn aankomst werd hij door notaris Van der Putt begroet met de woorden: *“Aleikoum selam, broeder.”*

Hoewel Van der Putt destijds nog geen moslim was, koesterde hij een oprechte belangstelling en sympathie voor de islam. Hij stond bekend als een eerlijk en betrouwbaar jurist. Zijn kennismaking met Damra ging terug tot 1993, toen Damra in Haarlem begon te werken aan een woonproject voor Turkse ouderen. Sindsdien was tussen beiden een vriendschap ontstaan die was gebaseerd op wederzijds vertrouwen en respect. In de jaren waarin Damra later het voorzitterschap van de Islamitische Raad Haarlem op zich nam, was die band nog hechter geworden. Om die reden gaf Damra voor al zijn notariële zaken in die periode de voorkeur aan het kantoor van Van der Putt.

Ook die ochtend raakten de twee vrienden, terwijl zij op Hamza wachtten, verward in een diepgaand gesprek over religies en geloofsovertuigingen. Van der Putt stelde vooral vragen over het universele karakter van de islam en de boodschap van de Koran, waarop Damra uitvoerig antwoordde.

Intussen probeerde Damra opnieuw Hamza te bereiken. Dat Hamza niet reageerde, wees erop dat zich iets onverwachts moest hebben voorgedaan. Damra overwoog verschillende mogelijkheden. Misschien was er iets gebeurd met Hamza's zieke echtgenote, of had hij onderweg ernstige problemen

ondervonden. De tijd begon echter te dringen en de oprichtingsprocedure van de IUR moest op de geplande datum worden voltooid.

Volgens de Nederlandse wet kon een stichtingsakte door één persoon worden ondertekend. Toen Damra beseftte dat Hamza niet meer op tijd zou komen, besloot hij de notariële procedure alleen af te ronden. Aan die beslissing lag het feit ten grondslag dat alle voorbereidingen voor de grote conferentie van 8 december 1997, waarop de IUR officieel aan het publiek zou worden gepresenteerd, inmiddels waren voltooid.

Voor de oprichtingsconferentie waren prominente academici uit Turkije uitgenodigd, onder wie prof. dr. Mehmet Aydın en prof. dr. Ethem Ruhi Fırlalı, evenals Nederlandse politici, vertegenwoordigers van de pers en vertegenwoordigers van de moslimgemeenschap. Damra had bovendien de betalingen voor de conferentiezaal van de Erasmus Universiteit al verricht, terwijl zowel de media als verschillende maatschappelijke kringen met grote verwachting naar de bijeenkomst uitkeken.

Onder deze omstandigheden had Damra geen andere keuze dan de officiële oprichtingsprocedure van de IUR af te ronden. Op zijn verzoek paste de notarisklerk de stichtingsakte zodanig aan dat deze door één oprichter kon worden ondertekend. Vervolgens brak het moment van ondertekening aan.

Juist op dat ogenblik zag Damra dat de klok 11.11 uur aangaf. Hij beschouwde dit toevallige moment als een gunstig teken.

"Hierin moet iets goeds schuilen," zei hij.

Daarna sprak hij de basmala uit en ondertekende hij iedere bladzijde van de stichtingsakte, één voor één.

Zodra alle handtekeningen waren gezet, vertrok Damra zonder tijd te verliezen naar Rotterdam. Voor hem lag een intensieve en beslissende voorbereidingsperiode. Alle details van de oprichtingsconferentie van 8 december 1997 moesten tot in de kleinste bijzonderheden worden gepland en uitgevoerd.

Tot die tijd had Damra een actieve rol gespeeld in talrijke maatschappelijke projecten in Nederland en genoot hij een goede reputatie bij zowel de media als het brede publiek. De sociale projecten die hij sinds 1993 had ontwikkeld en zijn inspanningen om de maatschappelijke integratie te versterken, hadden waardering geoogst bij zowel lokale overheden als de landelijke overheid.

Met de oprichting van de IUR zou dit beeld echter op onverwachte wijze veranderen. Binnen korte tijd werd Damra geconfronteerd met kritiek uit uiteenlopende hoeken en met een toenemende druk die zich op meerdere niveaus manifesteerde. De weerstand kwam niet alleen van buitenaf. Ook instellingen en personen met wie hij jarenlang had samengewerkt en van wie hij tijdens integratieprojecten steun had ontvangen, reageerden op een manier die hij niet had voorzien.

Het Amsterdams Centrum Buitenlanders, waar hij jarenlang werkzaam was geweest, en enkele Turkse en andere personen met een islamitische achtergrond met wie hij vriendschappelijke banden had opgebouwd, maakten geleidelijk deel uit van deze kritische houding. Ook de benadering van de Nederlandse overheid, die zijn eerdere werkzaamheden juist had gewaardeerd, veranderde in korte tijd. Zo kwam Damra zowel van binnenuit als van buitenaf onder zware druk te staan.

Aan deze verandering lagen uiteenlopende opvattingen over het idee van een onafhankelijke islamitische universiteit ten grondslag. Binnen officiële Nederlandse kringen overheerste de gedachte dat de opleiding van imams diende plaats te vinden binnen christelijke theologische faculteiten of seculiere instellingen voor hoger onderwijs.

Damra was daarentegen overtuigd van de noodzaak een eigen model voor islamitisch hoger onderwijs te ontwikkelen, gebaseerd op de academische en institutionele zelfstandigheid van moslims. Daarmee kwamen niet alleen twee verschillende onderwijsmodellen tegenover elkaar te staan, maar ook twee fundamenteel verschillende visies op institutionalisering en integratie.

Deze ontwikkelingen openden een nieuw hoofdstuk in het leven van Damra. Voor hem lag een periode waarin hoge offers zouden worden gebracht, vriendschappen op de proef zouden worden gesteld en jarenlang zware strijd zou worden geleverd.

Het verhaal van de oprichting van de IUR vertelt op de volgende bladzijden daarom niet alleen hoe een onderwijsinstelling tot stand kwam. Het vertelt ook het verhaal van een langdurige strijd voor een ideaal, van standvastigheid onder zware druk en van de hoge prijs die de oprichter Damra voor zijn ideaal heeft moeten betalen.

Doc 1. Uitnodigingsbrief van de notaris waarin wordt bevestigd dat de oprichtingsakte van de IUR gereed is voor ondertekening (1997)

Documentdatum: 7 november 1997

Opgesteld door: notaris mr. L.B.W.W. van der Putt

Mr L. B. E. W. VAN DER PUTT
NOTARIS

HAARLEM, 7 november 1997

Kandidaat-notarissen:

C. J. Rab

Mr J. L. H. van Elswijk

Ambtsvoorganger:

Mr H. D. de Vries Robbé

Uw kenmerk:

Ons kenmerk: **vdP/aw**

Inzake: oprichting Stichting Universiteit voor
Islamitische Wetenschappen.

De weledelgeleerde heer
Drs S.T.K. Damra
Binnen Kadijk 161
1018 ZE AMSTERDAM

Geachte heer Damra,

Bijgaand zend ik U ter beoordeling een concept in tweevoud van de akte van oprichting.

Gaarne verneem ik tijdig uw commentaar vóór het passeren van de akte.

Voorts verneem ik gaarne de volgende gegevens van de eerste bestuursleden (voor zover die niet tot de reeds bekende oprichters behoren): de volledige voornamen, naam, woonplaats en straat, geboorteplaats en -datum alsmede de functie in het bestuur.

Ik ben er van uitgegaan dat de leden van de Raad van Toezicht pas later worden benoemd.

Ik bevestig hierbij dat de akte zal worden gepasseerd op vrijdag 21 november a.s. om 10.00 uur, waarvoor ik U en de heer M.H. Zeid-Kailani gaarne verwacht op mijn kantoor.

Ik verzoek de verschijnende partijen vriendelijk een geldig legitimatiebewijs mede te nemen.

In afwachting van uw reacties verblijf ik,

hoogachtend,
met vriendelijke groet,

Voorwoord

Het proces dat uiteindelijk leidde tot de oprichting van de Islamitische Universiteit Rotterdam (IUR) voltrok zich tegen de achtergrond van een jarenlang, vaak weinig vruchtbaar en uitputtend debat over de opleiding van imams en de islamitische vertegenwoordiging in Nederland. Zoals in het eerste deel uitvoerig is uiteengezet, bracht de periode van 1982 tot 1997 geen duurzame en werkbare institutionele oplossing voort. Integendeel, zij mondde geleidelijk uit in een steeds diepere institutionele leegte en een gebrek aan richting.

Juist op dat punt kwam Damra tot de overtuiging dat deze situatie niet langer kon voortduren. Die overtuiging was geen gevolg van een plotselinge reactie, maar van jarenlange observatie, vergelijking en zorgvuldige analyse.

Zoals altijd begon Damra echter niet overhaast aan een nieuw initiatief. Voordat hij een beslissing nam, verrichtte hij diepgaand onderzoek, bestudeerde hij de relevante literatuur en zocht hij rechtstreeks contact met de belangrijkste actoren binnen het betreffende werkveld. Ook in deze kwestie volgde hij dezelfde werkwijze. Hij onderzocht systematisch de bestaande Nederlandse situatie en analyseerde uitvoerig hoe de katholieke, protestantse en andere christelijke denominaties hun geestelijken opleidden, binnen welke wettelijke kaders deze opleidingen plaatsvonden en hoe zij waren ingebed in de samenleving. Daarnaast bestudeerde hij hoe vertegenwoordigers van de humanistische levensbeschouwing werden opgeleid en voerde hij gesprekken met de betrokken instellingen en deskundigen.

Op basis van deze brede verkenning kwam Damra tot de conclusie dat, naar het voorbeeld van de eigen institutionele tradities van de christelijke denominaties en de humanistische organisaties, de oprichting van een zelfstandige islamitische universiteit, gegrondvest op de eigen geloofsovertuiging, noodzakelijk was. Daarmee koos hij bewust voor een onafhankelijke institutionele koers en wees hij oplossingen af waarbij de islam slechts een ondergeschikte of afhankelijke positie binnen een andere institutionele structuur zou innemen. Met de oprichting van de Islamitische Universiteit Rotterdam (IUR) op 21 november 1997 bracht hij een beslissende historische wending teweeg in een discussie die al jarenlang voortduurde.

De oprichting betekende echter veel meer dan het ontstaan van een nieuwe onderwijsinstelling. Zij had onmiddellijk invloed op een reeds kwetsbaar en complex netwerk van onderlinge verhoudingen. De relaties tussen de overheid en de moslimgemeenschappen, de uiteenlopende opvattingen binnen overheidsinstellingen, de verschillen in vertegenwoordiging en benadering onder islamitische actoren en de historische en culturele afstand tussen de Nederlandse samenleving en de moslimgemeenschap kregen door deze ontwikkeling een nieuwe dynamiek. Binnen korte tijd leidde deze veelgelaagde spanningsstructuur ertoe dat de aandacht zich in sterke mate op Damra en de Islamitische Universiteit Rotterdam richtte.

In de periode die volgde stapelden discussies, kritiek en beschuldigingen zich in hoog tempo op. De maatschappelijke en institutionele schok die hierdoor ontstond, bleek zowel in omvang als in intensiteit veel groter dan aanvankelijk kon worden voorzien. Dat een initiatief van deze aard kritiek en weerstand zou oproepen, was op zichzelf niet onverwacht. De omvang, de diepgang en de langdurigheid van de reacties maakten echter duidelijk dat hier veel meer aan de orde was dan een gewone institutionele discussie.

Het voorliggende deel plaatst deze ontwikkelingen in een analytisch kader. De kritiek, de betrokken actoren en hun uiteenlopende posities worden vanuit een meerlagig perspectief onderzocht. Daarnaast wordt, op basis van uitgebreide documentatie, geanalyseerd hoe Damra en zijn collega's onder deze uitzonderlijke druk weerstand boden en welke vijf strategische lijnen zij ontwikkelden om het voortbestaan en de verdere institutionele ontwikkeling van de universiteit veilig te stellen.

In die zin vormt dit deel een natuurlijke en samenhangende brug tussen de historische achtergrond die in het eerste deel is geschetst en de institutionele strijd die in dit deel centraal staat. Het beoogt de gebeurtenissen niet slechts te beschrijven, maar ze ook diepgaand te analyseren en in hun bredere historische en institutionele context te plaatsen.

Ik hoop dat deze studie zal bijdragen aan een beter begrip van zowel de oprichting en institutionele ontwikkeling van de Islamitische Universiteit Rotterdam als van de discussies rond de opleiding van imams en geestelijke verzorgers en de islamitische vertegenwoordiging in Nederland.

Dr. Cemal Yilmaz

25 Juli 2026

Rotterdam – Istanbul – Rabat

Inhoudsopgave

TER NAGEDACHTENIS AAN MOEDER ATIYE.....	9
DE ANATOMIE VAN EEN OPRICHTING	9
VOORWOORD.....	15
INHOUDSOPGAVE.....	17
DOCUMENTENLIJST	21
TABELLENLIJST	25
FIGURENLIJST	27
OVERZICHT VAN LEZINGEN.....	29
AFKORTINGENLIJST	31
DE CHRONOLOGISCHE OPBOUW VAN DE ISLAMITISCHE UNIVERSITEIT ROTTERDAM	33
BELANGRIJKE HISTORISCHE ONTWIKKELINGEN AAN DE IUR TIJDENS DE DAMRA-PERIODE (1997-2001)	35
INLEIDING	43

HOOFDSTUK I

HET OPRICHTINGSPROCES EN DE INSTITUTIONELE OPBOUW VAN DE ISLAMITISCHE UNIVERSITEIT ROTTERDAM..... 49

1.1 BASISVOORBEREIDINGEN EN INSTITUTIONELE OPBOUW TIJDENS HET OPRICHTINGSPROCES	49
1.1.1 <i>Juridisch kader: bestudering van de Nederlandse Grondwet en de relevante wetgeving.....</i>	<i>51</i>
1.1.2 <i>De verzuiling: bestudering van katholieke, protestantse en humanistische universiteiten.....</i>	<i>52</i>
1.1.3 <i>Het eigen IUR-model: ontwikkeling van een onafhankelijk islamitisch universiteitsmodel.....</i>	<i>54</i>
1.1.4 <i>Bestuurlijke structuur: ontwikkeling van het bestuur en de administratieve organisatie</i>	<i>65</i>
1.1.5 <i>Financiële structuur: inspanningen om financiële middelen en financiering te verwerven..</i>	<i>70</i>
1.1.6 <i>Fysieke infrastructuur: verwerving, huur en inrichting van het universiteitsgebouw.....</i>	<i>73</i>
1.2 OPRICHTINGSCONFERENTIE (8 DECEMBER 1997)	85
1.2.1 <i>Voorlichtingsbijeenkomsten met de uitgenodigde academici voorafgaand aan de oprichtingsconferentie.....</i>	<i>93</i>
1.2.2 <i>Brede verspreiding van de aankondiging van de oprichtingsconferentie.....</i>	<i>97</i>
1.2.3 <i>Uitnodiging aan het Nederlandse Ministerie van Onderwijs voor de oprichtingsconferentie en de reactie van het ministerie (1997).....</i>	<i>99</i>
1.2.4 <i>Toespraken tijdens de oprichtingsconferentie.....</i>	<i>102</i>
1.2.5 <i>Slotverklaring van de oprichtingsconferentie</i>	<i>102</i>
1.2.6 <i>Openbare dankbetuigingen na de oprichtingsconferentie.....</i>	<i>103</i>

HOOFDSTUK II

EERSTE MEDIAFASE VAN DAMRA EN DE IUR: POSITIEVE EN EVENWICHTIGE BERICHTGEVING (21 NOVEMBER 1997 – 8 DECEMBER 1997) 107

2.1 INITIATIEF, MAATSCHAPPELIJK KAPITAAL EN POSITIEVE MEDIAKADERING	107
2.2 VOORBEELDEN VAN EVENWICHTIGE EN FEITELIJKE BERICHTGEVING OVER DE IUR	110
2.2.1 <i>Het eerste historische nieuwsbericht over de IUR.....</i>	<i>111</i>

HOOFDSTUK III

TWEEDE MEDIAFASE VAN DAMRA EN DE IUR: DISCURSIEVE OMSLAG, CRISIS EN REPUTATIESCHADE (8 DECEMBER 1997 – FEBRUARI 1998)	127
3.1 CONCEPTUELE EN THEORETISCHE GRONDSLAGEN VAN DE DISCURSIEVE OMSLAG	127
3.2 CONSOLIDATIE EN DE VORMING VAN EEN MEERLAGIGE STRUCTUUR VAN REPUTATIESCHADE	129
3.2.1 <i>De rol van bepaalde kringen en facties binnen de Turkse gemeenschappen in de delegitimatie van Damra en de IUR</i>	132
3.2.2 <i>De rol van bepaalde kringen en facties binnen multi-etnische moslingemeenschappen in de delegitimatie van Damra en de IUR</i>	133
3.2.3 <i>De rol van bepaalde kringen binnen en facties de Nederlandse staat en samenleving in de delegitimatie van Damra en de IUR</i>	135
3.2.4 <i>De rol van bepaalde kringen en facties binnen de Nederlandse media in de delegitimatie van Damra en de IUR</i>	139
3.3 DE EERSTE DIVERGENTIE IN HET MEDIADISCOURS EN VOORBEELDEN VAN DELEGITIMATIE	143
3.3.1 <i>Het persbericht van Arslan Karagül en Hasan Yar (SIHO) van 5 december 1997: het begin van de mediadebatten rond Damra en de IUR</i>	144
3.4 HET ACB SLUIT ZICH AAN BIJ HET FRONT TEGEN DAMRA	167
3.4.1 <i>Een opgelegd ultimatum: Damra's vertrek uit het ACB</i>	170
3.5 TEGENSTRIJDIGHEDEN IN HET DISCOURS EN DE BESCHULDIGINGEN: DE DYNAMIEK VAN EEN DELEGITIMERINGS-STRATEGIE	215
3.6 JURIDISCHE STRIJD TEGEN BESCHULDIGINGEN EN LASTER: ONTKENNINGEN, WEDERZIJDE VERWIJTEN EN DECONS-TRUCTIE VAN HET DISCOURS	220
3.6.1 <i>Wederzijdse ontkenningen, afwijzing van verantwoordelijkheid en beschuldigingen tussen Ateş, Maddoe en de Volkskrant</i>	221
3.6.2 <i>Verweesde beschuldigingen: Beschuldigingen zonder verantwoordelijken</i>	248
3.7 DE GEVOLGEN VAN HET DELEGITIMATIEPROCES EN DE PRIJS DIE DAMRA BETAALDE	250
3.8 PRINCIPIËLE JOURNALISTIEKE EN ACADEMISCHE REACTIES OP SENSATIONELE BERICHTGEVING	253

HOOFDSTUK IV

DERDE MEDIAFASE VAN DAMRA EN DE IUR: STABILISERING VAN DE BERICHTGEVING EN DE VORMING VAN DE STRATEGISCHE ASSEN (VANAF MAART 1998)	269
4.1 DAMRA'S CRISISMANAGEMENT	269
4.2 VAN CRISIS NAAR NORMALISERING: EEN VERANDERING IN HET MEDIADISCOURS	271
4.2.1 <i>Van sensationele berichtgeving naar feitelijke journalistiek</i>	273
4.2.2 <i>De heroriëntatie van de media-agenda</i>	275
4.2.3 <i>Normalisering van de mediaberichtgeving en de versterking van de institutionele legitimiteit</i>	277
4.3 DE HERPOSITIONERING VAN DAMRA EN DE IUR NA DE CRISIS: HET MODEL VAN DE VIJF STRATEGISCHE ASSEN	278
4.3.1 <i>De heropbouw van de institutionele legitimiteit na de crisis</i>	281
4.3.2 <i>Theoretische grondslagen van strategische herpositionering</i>	284
4.3.3 <i>Conceptueel kader van het Model van de Vijf Strategische Assen</i>	286
4.3.4 <i>De geïntegreerde werking van de Vijf Strategische Assen</i>	290

HOOFDSTUK V

EERSTE STRATEGISCHE AS: RELATIES MET DE NEDERLANDSE STAAT EN OVERHEIDSINSTELLINGEN	295
5.1 STRATEGISCHE STAPPEN GERICHT OP DE NEDERLANDSE STAAT EN OVERHEIDSINSTELLINGEN	295
5.1.1 <i>Activiteiten gericht op het Nederlandse Parlement.....</i>	297
5.1.2 <i>Strategische initiatieven gericht op het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap</i>	323
5.1.3 <i>Activiteiten gericht op het Ministerie van Binnenlandse Zaken.....</i>	347
5.1.4 <i>Activiteiten gericht op het Ministerie van Justitie.....</i>	353
5.1.5 <i>Activiteiten gericht op het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Cultuur.....</i>	357
5.2 ANALYSE VAN DE ACTIVITEITEN GERICHT OP NEDERLANDSE OVERHEIDSINSTANTIES	359

HOOFDSTUK VI

TWEEDE STRATEGISCHE AS: RELATIES MET DE NEDERLANDSE SAMENLEVING	365
6.1 DE MAATSCHAPPELIJKE DIMENSIE VAN DE TWEDE STRATEGISCHE AS	365
6.1.1 <i>Informatiebijeenkomst voor het Nederlandse publiek (26 mei 1998)</i>	366
6.1.2 <i>Open dagen en bezoeken aan de universiteit.....</i>	378
6.1.3 <i>Openbare iftarbijeenkomsten voor de Nederlandse samenleving.....</i>	382

HOOFDSTUK VII

DERDE STRATEGISCHE AS: RELATIES MET MOSLIMGEMEENSCHAPPEN	387
7.1 RECHTSTREEKSE COMMUNICATIE MET MOSLIMGEMEENSCHAPPEN.....	387
7.1.1 <i>Activiteiten gericht op de Turks-Nederlandse gemeenschap</i>	388
7.1.2 <i>Activiteiten gericht op de Marokkaanse gemeenschap in Nederland</i>	424
7.1.3 <i>Activiteiten gericht op andere moslimgemeenschappen in Nederland</i>	434

HOOFDSTUK VIII

VIERDE STRATEGISCHE AS: RELATIES MET INTERNATIONALE ACADEMISCHE NETWERKEN EN SAMENWERKINGSVERBANDEN.....	439
8.1 DE OPBOUW VAN INTERNATIONALE ACADEMISCHE LEGITIMITEIT TIJDENS DE OPRICHTINGSFASE	439
8.1.1 <i>Lidmaatschap van de Federatie van Universiteiten van de Islamitische Wereld</i>	441
8.1.2 <i>Lidmaatschap van de Liga van Islamitische Universiteiten.....</i>	446
8.1.3 <i>Samenwerking met Al-Azhar Universiteit</i>	449
8.1.4 <i>Samenwerking met de Staatsuniversiteit van Tasjkent</i>	449
8.1.5 <i>Damra's historische voordracht over 'Moslimburgerschap' op de internationale conferentie in Rabat</i>	452
8.1.6 <i>Overige internationale academische betrekkingen.....</i>	456

HOOFDSTUK IX

VIJFDE STRATEGISCHE AS: DE OPBOUW VAN DE ACADEMISCHE EN BESTUURLIJKE STRUCTUUR (OVERGANG NAAR DEEL III)	461
9.1 REIKWIJDTE VAN DE VIJFDE STRATEGISCHE AS EN HET KADER VAN DEEL III	461
LEZINGEN	465

LITERATUURLIJST 487

INDEX..... 491

Documentenlijst

Doc 1. UITNODIGINGSBRIEF VAN DE NOTARIS WAARIN WORDT BEVESTIGD DAT DE OPRICHTINGSAKTE VAN DE IUR GEREED IS VOOR ONDERTEKENING (1997)	13
Doc 2. OFFICIËLE REGISTRATIE VAN DE EERSTE BESTUURSLEDEN VAN DE IUR	68
Doc 3. HUUROVEREENKOMST VAN DE EERSTE CAMPUS VAN DE IUR (1997)	82
Doc 4. PERSBERICHT OVER DE OPRICHTINGSCONFERENTIE	87
Doc 5. CORRESPONDENTIE MET PROF. DR. ETHEM RUHI FIĞLALI	92
Doc 6. PROGRAMMA'S VAN DE BUITENLANDSE GASTEN DIE AAN DE CONFERENTIE DEELNAMEN	95
Doc 7. BRIEF WAARIN HET MINISTERIE VAN ONDERWIJS WORDT UITGENODIGD VOOR DE OPRICHTINGSCONFERENTIE	100
Doc 8. ANTWOORD VAN HET MINISTERIE VAN ONDERWIJS OP DE UITNODIGING VAN DE IUR	101
Doc 9. HET EERSTE NIEUWSBERICHT OVER DE IUR: "PLAN EERSTE ISLAMITISCHE UNIVERSITEIT"	112
Doc 10. TELEGRAAF: "ISLAM-UNIVERSITEIT IN ROTTERDAM"	113
Doc 11. NvD: "ISLAMITISCHE UNIVERSITEIT IN OPRICHTING IN MAASSTAD"	114
Doc 12. RD: "ISLAMITISCHE UNIVERSITEIT IN ROTTERDAM WIL KLEIN BEGINNEN"	115
Doc 13. "UNIVERSITEIT HOUDT ISLAM-CONFERENTIE"	116
Doc 14. TROUW: "ISLAMITISCHE UNIVERSITEIT"	117
Doc 15. PERSBERICHT VAN KARAGÜL: HET BEGIN VAN DE MEDIADEBATTEN ROND DAMRA EN DE IUR	145
Doc 16. EEN VOORBEELD VAN DE VERKLARINGEN VAN KARAGÜL IN DE TURKSE MEDIA	146
Doc 17. "OOK PLAN VOOR EIGEN UNIVERSITEIT VERDEELT NEDERLANDSE MOSLIMS"	152
Doc 18. VOLKSKRANT: "SAOEDI-ARABIË ZIT ACHTER ISLAMITISCHE UNIVERSITEIT"	155
Doc 19. HET PAROOL: "ISLAMITISCHE UNIVERSITEIT IS EEN 'LOSSE FLODDER'"	161
Doc 20. NRC: "ISLAMITSCH ONDERWIJS WIL UNIVERSITEIT"	165
Doc 21. PERSBERICHT VAN HET ACB (9 DECEMBER 1997)	169
Doc 22. "DAMRA BREEKT MET ISLAM UNIVERSITEIT"	181
Doc 23. UTRECHTS UNIVERSITEITSBLAD: "ISLAMITISCHE UNIVERSITEIT VER WEG"	184
Doc 24. VOLKSKRANT: "ISLAMITISCHE RADEN VERBREKEN MET UNIVERSITEIT"	188
Doc 25. ANP: "GEEN SAOEDISCHE GELD VOOR ROTTERDAMSE MOSLIM-UNIVERSITEIT"	189
Doc 26. TROUW: "ISLAM-UNIVERSITEIT IN NEDERLAND MOET TURKS ZIJN"	191
Doc 27. DE DOOR ATEŞ AAN DE MOSKEEËN VERZONDEN BRIEF	195
Doc 28. TROUW: "AL HALEN ZE HUN IMAMS UIT CHINA"	200
Doc 29. VERGELIJKING VAN TWEE MODELLEN VOOR DE IMAMOPLEIDING IN HET NEDERLANDSE HOGER ONDERWIJS	203
Doc 30. VOLKSKRANT: "MOSLIMS MOETEN ZELF JUISTE IMAM-OPLEIDING UITZOEKEN"	204
Doc 31. NRC: "MOSLIMS BETWISTEN ELKAARS LEERPLEKKEN"	207
Doc 32. TROUW: "SLECHTE DINGEN SCHRIJVEN OVER MOSLIMS"	210
Doc 33. TROUW: "HET OPKLOPPEN VAN ISLAM-NIEUWS TOT SPEKTAKEL IS EEN TREND"	213
Doc 34. RECTIFICATIEBRIEF VAN MADDOE/NMR AAN DE VOLKSKRANT	224
Doc 35. VERWEERSCHRIFT VAN MADDOE/NMR AAN DE ADVOCaat VAN DAMRA	226
Doc 36. FORMELE SOMMATIE VAN DE ADVOCaat VAN DAMRA/IUR AAN IRN-VOORZITTER MEHMET EMIN ATEŞ	230
Doc 37. VERWEERSCHRIFT VAN IRN-VOORZITTER MEHMET EMIN ATEŞ AAN DE ADVOCaat VAN DAMRA/IUR	233

Doc 38. SOMMATIEBRIEF VAN DE IUR AAN DE VOLKSKRANT	237
Doc 39. REACTIE VAN DE HOOFDREDACTEUR VAN DE VOLKSKRANT	238
Doc 40. SOMMATIEBRIEF VAN DE ADVOCaat VAN DAMRA/IUR AAN JOURNALIST HENK MÜLLER VAN DE VOLKSKRANT	240
Doc 41. REACTIE VAN DE HOOFDREDACTEUR VAN DE VOLKSKRANT AAN DE ADVOCaat VAN DAMRA/IUR	243
Doc 42. STEUN- EN BEMOEDIGINGSBRIEF VAN PROF. DR. HERMAN DE LEY AAN DE ISLAMITISCHE UNIVERSITEIT ROTTERDAM (IUR)	264
Doc 43. PARLEMENTAIRE VRAGEN OVER DE IUR, INGEDIEND DOOR PARLEMENTSLID RABBAE	300
Doc 44. BRIEF VAN DE ISLAMITISCHE UNIVERSITEIT ROTTERDAM AAN PARLEMENTSLID RABBAE	306
Doc 45. HISTORISCH MANIFEST VAN DE IUR AAN DE IN HET NEDERLANDSE PARLEMENT VERTEGENWOORDIGDE POLITIEKE PARTIJEN	309
Doc 46. CORRESPONDENTIE MET DE VVD	316
Doc 47. CORRESPONDENTIE MET DE CDA	317
Doc 48. EEN VOORBEELD VAN DE MEDIABERICHTGEVING OVER DE DOCUMENTEN DIE DE IUR AAN HET NEDERLANDSE PARLEMENT HEEFT TOEGEZONDEN	318
Doc 49. BRIEF VAN DE IUR AAN DE KABINETSFORMATEURS	322
Doc 50. BRIEF VAN DE IUR AAN HET MINISTERIE VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP (OCW)	325
Doc 51. BRIEF VAN DE IUR AAN HET MINISTERIE VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP (OCW)	330
Doc 52. BRIEF VAN DE IUR AAN MINISTER RITZEN: VERZOEK OM OPHELDERING OVER DE UITDRUKKING 'No DUTCH CONNECTION'	331
Doc 53. ANTWOORD VAN DE MINISTER VAN ONDERWIJS OP DE AANVRAAG TOT ERKENNING VAN DE IUR.	335
Doc 54. VERZOEK VAN DE IUR AAN DE MINISTER VAN ONDERWIJS OM FINANCIËLE ONDERSTEUNING	343
Doc 55. BEZOEK VAN DE DELEGATIE VAN DE IUR AAN HET MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN	351
Doc 56. VERZOEK VAN DE IUR AAN HET MINISTERIE VOOR DE AANSTELLING VAN IMAMS ALS ISLAMITISCH GEESTELIJK VERZORGERS IN PENITENTIAIRE INRICHTINGEN	355
Doc 57. VOORLICHTINGSACTIVITEITEN VAN DE IUR VOOR DE NEDERLANDSE SAMENLEVING	368
Doc 58. VOORBEELD VAN EEN KRANTENBERICHT OVER DE BIJENKOMST VAN 26 MEI	371
Doc 59. TROUW: "ISLAM-UNIVERSITEIT WEERT CRITICI AF"	374
Doc 60. RD: "ISLAMITISCHE UNIVERSITEIT IN ROTTERDAM START KLEIN"	375
Doc 61. PAROOL: "LERAREN DOCEREN VOORLOPIG GRATIS AAN MOSLIMUNIVERSITEIT"	376
Doc 62. VOORLICHTINGSACTIVITEITEN VAN DE IUR VOOR DE TURKS-NEDERLANDSE GEMEENSCHAP	391
Doc 63. VOORLICHTINGSACTIVITEITEN VAN DE IUR VOOR DE TURKS-NEDERLANDSE PERS	396
Doc 64. AANKONDIGING VAN DE START VAN DE STUDENTAANMELDINGEN	399
Doc 65. KRANTENADVERTENTIES OVER DE START VAN DE STUDENTAANMELDINGEN	402
Doc 66. DOĞUŞ KRANT: "DE ISLAMITISCHE UNIVERSITEIT ZAL EEN GROTE LEEMTE IN EUROPA OPVULLEN"	403
Doc 67. BERICHT OVER DE START VAN DE STUDENTENINSCHRIJVINGEN	411
Doc 68. VOORBEELD VAN ACTIVITEITEN VAN DE IUR GERICHT OP DE TURKS-NEDERLANDSE GEMEENSCHAP	416
Doc 69. UITNODIGING VOOR DE CONFERENTIE MOSLIMS EN GEESTELIJKE VERZORGING	419
Doc 70. RD: "ISLAMITISCHE UNIVERSITEIT VECHT OM STEUN VANUIT MOSLIMGEMEENSCHAP"	422
Doc 71. VOORLICHTINGSACTIVITEITEN VAN DE IUR VOOR DE MAROKKAANSE GEMEENSCHAP	427
Doc 72. OPROEP AAN MAROKKAANSE EN ANDERE ISLAMITISCHE ORGANISATIES OM DE IUR TE STEUNEN	430
Doc 73. OFFICIËLE UITNODIGINGSBRIEF VAN DE FUIW AAN DE IUR VOOR HET LIDMAATSCHAP	443

DOC 74. BRIEF VAN DAMRA WAARIN HIJ DE UITNODIGING TOT LIDMAATSCHAP VAN DE FUIW AANVAARDT	444
DOC 75. PUBLICATIE WAARIN DE OFFICIËLE TOELATING VAN DE IUR ALS LID VAN DE FUIW BEKEND WERD GEMAAKT	445
DOC 76. OFFICIËLE BRIEF WAARIN DE TOELATING VAN DE IUR TOT DE LIGA VAN ISLAMITISCHE UNIVERSITEITEN WORDT BEVESTIGD.....	447
DOC 77. TROUW: “ISLAMITISCHE UNIVERSITEIT GAAT SAMENWERKEN MET TASJKENT”	451
DOC 78. OFFICIËLE DANKBRIEF VAN DE FUIW AAN DAMRA EN DE IUR	455
DOC 79. SAMENWERKINGSVOORSTEL VAN DE SADDAM UNIVERSITEIT VOOR DE ISLAMITISCHE WETENSCHAPPEN	457

Tabellenlijst

TABEL 1. BESTUURLIJKE GENERATIES VAN DE ISLAMITISCHE UNIVERSITEIT ROTTERDAM (1997-HEDEN).....	40
TABEL 2. VERGELIJKING VAN DE BERICHTGEVING OVER DAMRA EN DE IUR BINNEN DE NEDERLANDSE PERSTRADITIE	141
TABEL 3. MATRIX VAN TEGENSTRIJDIGE BESCHULDIGINGEN EN AANTIJGINGEN AAN HET ADRES VAN DAMRA EN DE ISLAMITISCHE UNIVERSITEIT ROTTERDAM.....	217
TABEL 4. DE ONTWIKKELING VAN HET MEDIADISCOURS TIJDENS DE OPRICHTING VAN DE ISLAMITISCHE UNIVERSITEIT ROTTERDAM (1997–1998)	274
TABEL 5. CONCEPTUELE STRUCTUUR VAN HET MODEL VAN DE VIJF STRATEGISCHE ASSEN.....	289

Figurenlijst

FIGUUR 1. WIJLEN MOEDER ATIYE MET DE TOENMALIGE MINISTER VAN VWS PROF. DR. ELS BORST	11
FIGUUR 2. HET OPRICHTINGSPROCES VAN DE IUR: ZES FASEN VAN INSTITUTIONELE OPBOUW (1993–1997)	34
FIGUUR 3. FUNDAMENTEN VAN HET VOORBEREIDINGSPROCES.....	50
FIGUUR 4. DE EERSTE CAMPUS VAN DE IUR, AFRIKAANDERPLEIN 40, ROTTERDAM (1997-1999).....	74
FIGUUR 5. DE HOOFDINGANG VAN DE EERSTE CAMPUS, AFRIKAANDERPLEIN 40, ROTTERDAM (1997-1999)	74
FIGUUR 6. DE INGANGEN VAN NISBO, DE IUR EN DE KOCATEPE MOSKEE, AFRIKAANDERPLEIN 40, ROTTERDAM (1997).....	75
FIGUUR 7. INTERIEUR VAN DE EERSTE CAMPUS, AFRIKAANDERPLEIN 40, ROTTERDAM.....	75
FIGUUR 8. PLATTEGROND VAN DE BEGANEGROND DIE DOOR DE IUR EN DE NISBO GEZAMENLIJK WERD GEBRUIKT.....	76
FIGUUR 9. PLATTEGROND VAN DE EERSTE VEREDIEPING DIE VOLLEDIG DOOR DE IUR WERD GEBRUIKT.....	77
FIGUUR 10. OPRICHTER EN RECTOR DAMRA HIELP PERSOONLIJK MEE MET HET SJOUWEN EN INRICHTEN VAN HET UNIVERSITEITSGEBOUW.....	78
FIGUUR 11. DE VOORBEREIDINGEN VAN HET UNIVERSITEITSGEBOUW.....	79
FIGUUR 12. BOEKENSTELLINGEN DIE KOSTELOOS WAREN VERKREGEN VAN EEN SCHOOL IN UTRECHT	80
FIGUUR 13. PROF. DR. H. KOEMAN PLAATST DE BOEKEN DIE HIJ AAN DE IUR HEEFT GESCHONKEN IN DE BOEKENKASTEN	80
FIGUUR 14. PROF. DR. H. KOEMAN TIJDENS DE INRICHTING VAN DE BIBLIOTHEEK VAN DE IUR.....	81
FIGUUR 15. AANKONDIGING VAN DE OPRICHTINGSCONFERENTIE	98
FIGUUR 16. OPENBARE DANKBETUIGING AAN DE DEELNEMERS VAN DE OPRICHTINGSCONFERENTIE.....	104
FIGUUR 17. MODEL VAN MEERLAGIGE CONSOLIDATIE ROND HET VERZET TEGEN DAMRA EN DE IUR	130
FIGUUR 18. BEELD VAN DAMRA (MIDDEN) TIJDENS ZIJN WERKZAAMHEDEN BIJ HET ACB (1993–1997).....	168
FIGUUR 19. DE STEUNBETUIGING VAN DE HUMANIST DR. ALPHONS VAN DIJK AAN DAMRA IN EEN MOEILIJKE PERIODE	259
FIGUUR 20. HET MODEL VAN DE VIJF STRATEGISCHE ASSEN, ONTWIKKELD NA DE OPRICHTING VAN DE IUR (1997–1998)	288
FIGUUR 21. DR. BEN KOOLEN TIJDENS ZIJN TOESPRAAK OP DE VOORLICHTINGSBIJENKOMST VAN DE IUR. DAGVOORZITTER: BERNA YILMAZ.....	349
FIGUUR 22. DEELNEMERS AAN DE BIJENKOMST	350
FIGUUR 23. DAMRA LEIDT PERSOONLIJK NEDERLANDSE BEZOEKERS ROND EN GEEFT UITLEG OVER DE UNIVERSITEIT	379
FIGUUR 24. NEDERLANDSE BEZOEKERS INFORMEREN ZICH BIJ STUDENTEN OVER DE UNIVERSITEIT	380
FIGUUR 25. BEELDEN VAN UNIVERSITEITSBEZOEKEN OP VERSCHILLENDE MOMENTEN (1).....	380
FIGUUR 26. BEELDEN VAN UNIVERSITEITSBEZOEKEN OP VERSCHILLENDE MOMENTEN (2).....	381

FIGUUR 27. BEELDEN VAN UNIVERSITEITSBEZOEKEN OP VERSCHILLENDE MOMENTEN (3).....	381
FIGUUR 28. BEELDEN VAN DE IFTARBIJEENKOMSTEN (1).....	383
FIGUUR 29. BEELDEN VAN DE IFTARBIJEENKOMSTEN (2).....	383
FIGUUR 30. ONDERTEKENING VAN DE SAMENWERKINGSOVEREENKOMST DOOR DR. DAMRA EN PROF. NIMETALLAH	450
FIGUUR 31. DAMRA EN HAMZA ZEID KAILANI SAMEN MET BESTUURDERS VAN VERSCHILLENDE UNIVERSITEITEN (RABAT, 24-26 FEBRUARI 1998).....	452

Overzicht van lezingen

LEZING 1. DAMRA TIJDENS DE OPRICHTINGSCONFERENTIE VAN DE IUR OP 8 DECEMBER 1997	467
LEZING 2. DAMRA TIJDENS HET INTERNATIONALE FUIW-CONGRES IN RABAT, 24–26 FEBRUARI 1998.....	473
LEZING 3. DAMRA TIJDENS DE CONFERENTIE “MOSLIMS EN GEESTELIJKE VERZORGING II”	483

Afkortingenlijst

ACB	: Amsterdams Centrum Buitenlanders
ANP	: Algemeen Nederlands Persbureau
CROHO	: Centraal Register Opleidingen Hoger Onderwijs
FNV	: Federatie Nederlandse Vakbeweging
IGMG	: Islamitische Gemeenschap Milli Görüş
ISBO	: Islamitische Scholen Besturen Organisatie
ISN	: Islamitische Stichting Nederland
ISVO	: Islamitische Stichting voor Voortgezet Onderwijs
IUR	: Islamitische Universiteit Rotterdam
LISJO	: Landelijke Islamitische Jongeren Organisatie
LITJO	: Landelijke Turks-Islamitische Jongeren Organisatie
LIVO	: Landelijke Islamitische Vrouwen Organisatie
MvJ	: Ministerie van Justitie
NIF	: Nederlandse Islamitische Federatie
NISBO	: Nederlandse Islamitische Bond voor Ouderen
NIR	: Nederlandse Islamitische Raad
NIWEZ	: Nederlandse Islamitische Welzijn en Zorg
NVAO	: Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie
OCW	: Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen
PWMC	: Provinciale Werkgroep Moslims-Christenen
RCB	: Regionale Centrum voor Buitenlanders
RMMN	: Raad van Marokkaanse Moskeeën in Nederland
SICN	: Stichting Islamitisch Centrum Nederland
TISBO	: Turks-Islamitische Bond voor Ouderen

TK	:	Tweede Kamer
UL	:	Universiteit Leiden
UMMON	:	Unie van Marokkaanse Moskeeorganisaties in Nederland
UvA	:	Universiteit van Amsterdam
VIN	:	Vereniging Imams Nederland
VU	:	Vrije Universiteit
WIM	:	World Islamic Mission

De chronologische opbouw van de Islamitische Universiteit Rotterdam

De oprichtingsgeschiedenis van de Islamitische Universiteit Rotterdam (IUR) gaat terug tot de discussies over de opleiding van imams en islamitische geestelijke verzorgers die in 1982 begonnen. Gedurende de jaren tachtig werden deze discussies voortgezet in de vorm van circulaire, beleidsrapporten, representatievraagstukken en institutionele initiatieven. Vanaf 1993 ontwikkelde dit debat zich geleidelijk tot een systematisch proces van institutionele opbouw. Met de oprichting van de IUR op 21 november 1997 bereikte dit proces een nieuwe, duidelijk institutionele fase.

De centrale actor in dit proces was Dr. Damra. Zijn aanstelling in 1993 bij het Amsterdams Buitenlanders Centrum (ACB) als consulent vormde een belangrijk keerpunt in de institutionalisering van de tot dan toe verspreid gevoerde discussies. Aanvankelijk werd Damra belast met een project voor de ontwikkeling van woonvoorzieningen voor Turkse ouderen in Haarlem. In deze context merkte hij de aanwezigheid op van goed georganiseerde structuren voor katholieke, protestantse en humanistische gemeenschappen (verzuiling). Deze observatie leidde tot een strategische oriëntatie op het ontwikkelen van vergelijkbare institutionele modellen voor de moslimgemeenschap.

Als eerste stap richtte Damra de Turks-Islamitische Ouderen Bond (TISBO) op in 1995 en diende hij bij de overheid een verzoek tot erkenning in. Omdat de overheid voornamelijk religieus georganiseerde structuren als gesprekspartner erkende, werd vervolgens de Nederlandse Islamitische Bond voor Ouderen (NISBO) opgericht. Deze organisatie werd in 1996 officieel door de Nederlandse staat erkend.

Om te voorzien in de institutionele behoeften op het terrein van geestelijke verzorging richtte Damra daarna de Stichting Nederlandse Islamitische Welzijn en Zorg (NIWEZ) op. Vervolgens werd, met het oog op een bredere representatieve capaciteit, de Nederlandse Islamitische Raad (NIR) opgericht.

Deze initiatieven vormden opeenvolgende fasen in een doelbewust proces van institutionele opbouw dat uitmondde in de oprichting van de IUR.

In de laatste fase van dit proces werd met de oprichting van de Islamitische Universiteit Rotterdam (IUR) een culminatie bereikt van de institutionele initiatieven die sinds 1993 waren ontwikkeld. De discussies over imamopleiding en geestelijke verzorging kregen daarmee een academische verankering. Door de systematische en gefaseerde institutionele interventies van Damra ontstond een duurzame structuur voor de academische representatie van de islam in de Europese context.

Figuur 2. Het oprichtingsproces van de IUR: zes fasen van institutionele opbouw (1993–1997)

Belangrijke historische ontwikkelingen aan de IUR tijdens de DAMRA-periode (1997-2001)

Tijdens de periode waarin Damra leiding gaf, vond binnen de Islamitische Universiteit Rotterdam (IUR) een intens proces van academische, maatschappelijke en institutionele activiteiten plaats. Een deel van deze activiteiten speelde een bepalende rol bij de vorming van de institutionele identiteit van de universiteit, terwijl andere gebeurtenissen uitgroeiden tot historische keerpunten die de dynamiek van het institutionaliseringsproces opnieuw definieerden. De belangrijkste ontwikkelingen uit deze periode worden hieronder in chronologisch overzicht samengevat.

21 November 1997	Officiële oprichting van de Islamitische Universiteit Rotterdam (IUR)

De notariële oprichtingsakte werd op 21 november 1997 om 11.11 uur door Dr. Damra ondertekend. |
8 december 1997	De oprichtingsconferentie van de IUR vond plaats aan de Erasmus Universiteit.
12 december 1997	Kort na haar oprichting werd de IUR uitgenodigd als geassocieerd lid van de Federation of the Universities of the Islamic World (FUIW), waarmee de universiteit haar eerste institutionele erkenning binnen internationale academische netwerken verkreeg.
24-26 februari 1998	De IUR nam deel aan de conferentie van de Federation of the Universities of the Islamic World in Rabat, Marokko.

4 maart 1998	De Nederlandse minister van Onderwijs, Dr. Ritzen, stuurde een officiële brief aan de IUR met betrekking tot de voorwaarden voor de erkenning van de IUR.
26 mei 1998	Voorafgaand aan het eerste academische jaar dat in september 1998 zou beginnen, werd een uitgebreide conferentie georganiseerd over de structuur, het curriculum en het docentenkorps van de IUR. De bijeenkomst trok aanzienlijke mediabelangstelling.
Juni – september 1998	In korte tijd ontving de IUR een groot aantal studentenaanmeldingen.
7–11 september 1998	Tijdens de introductieweek voor de eerste lichting studenten werden bezoeken georganiseerd aan het Nederlandse Parlement, de vertegenwoordiging van de Europese Unie en de gemeente Rotterdam. Het programma vond plaats onder grote mediabelangstelling.
14 September 1998	Historisch moment: Start van het Eerste Academische Jaar De IUR begon haar onderwijsactiviteiten met in totaal 60 studenten: 30 voorbereidingsstudenten en 30 eerstejaarsstudenten. De opening trok brede aandacht in de media.
4 oktober 1998	Prof. Dr. İhsan Süreyya Sırma en historicus İlhan Bardakçı gaven lezingen aan de IUR.
22 november 1998	De IUR organiseerde een conferentie met als titel <i>“De positie van moslims in Nederland”</i> .
28 november 1998	De IUR en de Vereniging van Imams in Nederland (VIN) organiseerden gezamenlijk een workshop.
8–9 april 1999	De IUR nam deel aan de conferentie <i>“Islam in Europa”</i> in het Europees Parlement in Brussel.
1 mei 1999	Een delegatie van Nederlandse politici bracht een bezoek aan de IUR.

7 juni 1999	De IUR ondertekende haar eerste internationale samenwerkingsovereenkomst met de bekende Universiteit van Tasjkent (Oezbekistan).
16 juni 1999	Mohammed Zabar Bhoelan werd verkozen tot voorzitter van het bestuur van de IUR, als opvolger van Hamdi Mert.
16 juni 1999	De IUR organiseerde een workshop met de titel <i>“Terrorisme of Tolerantie: Islam, Politiek Geweld en Terrorisme”</i> .
22–25 juni 1999	De IUR nam op officiële uitnodiging van de Egyptische staat deel aan een conferentie in Cairo en verzorgde daar een lezing.
13 september 1999	Start van het Tweede Academische Jaar
November 1999	De IUR verhuisde naar haar nieuwe locatie aan de Aelbrechtskade 100 in Rotterdam.
11 december 1999	Aan acht studenten die het eerste studiejaar met succes hadden afgerond, werden propedeuse diploma's uitgereikt. De ceremonie kreeg ruime media-aandacht.
16 februari 2000	Het bestuur van de IUR besloot unaniem Prof. Dr. A. Altorki te benoemen tot voorzitter van de Raad van Toezicht.
1 maart 2000	De IUR organiseerde in haar gebouw een internationale conferentie over de dialoog tussen religies, waaraan vertegenwoordigers van moslim-, christelijke en joodse gemeenschappen deelnamen.
6 maart 2000	De IUR en de Nederlandse Islamitische Raad (NIR) verzochten de Nederlandse regering om het Offerfeest of het Ramadanfeest tot nationale feestdag te verklaren.
16 maart 2000	Prof. Dr. Abdulhalim Awis werd benoemd tot vice-rector van de IUR.

15 mei 2000	Er werd een samenwerkingsovereenkomst ondertekend tussen de IUR en de Al al-Bayt Universiteit in Jordanië.
24 mei 2000	De IUR organiseerde haar tweede grote conferentie in samenwerking met de Nederlandse Vakbondsfederatie (FNV).
11 juni 2000	De IUR nam op uitnodiging van het Egyptische Ministerie van Religieuze Zaken deel aan een conferentie in Caïro.
16 juni 2000	Prof. Dr. Ahmet Akgündüz werd benoemd tot rector van de IUR voor een periode van twee jaar, als opvolger van de oprichter Damra.
25 juli 2000	De IUR ondertekende een voorlopige samenwerkingsovereenkomst met de Islamitische Universiteit Islamabad (Pakistan).
4 September 2000	Start van het Derde Academische Jaar De IUR begon haar derde academische jaar met 200 studenten.
4 oktober 2000	Een delegatie van het Nederlandse Ministerie van Onderwijs (OCW) bezocht de IUR om het erkenningsproces van de universiteit en de bijbehorende voorwaarden te bespreken.
5 oktober 2000	Parlementsleden dienden in de Tweede Kamer een motie in met betrekking tot de erkenning van de IUR.
22 oktober 2000	De IUR en NISBO organiseerden de eerste Koranrecitatiewedstrijd.
13 december 2000	De IUR en NISBO organiseerden een iftar-bijeenkomst met deelname van moslims en vertegenwoordigers van andere religies.
15 januari 2001	Prof. Dr. Ahmet Ağırakça werd benoemd tot decaan van de Faculteit Islamitische Wetenschappen (Theologie) van de IUR.

26 januari 2001	De IUR organiseerde het symposium <i>“Moslims, Christenen en Joden discussiëren over de toekomst van Jeruzalem”</i> .
1 februari 2001	Prof. Dr. Süleyman Ateş werd benoemd tot hoofd van de afdeling Tafsir en Koranwetenschappen; Prof. Dr. Amina Nusayr tot hoofd van de afdeling Geloofsleer en Islamitische Filosofie; Prof. Dr. Guido Deraeck tot hoofd van de afdeling Sociale Wetenschappen.
12 maart 2001	De IUR en de Parnassia-instelling ondertekenden een samenwerkingsovereenkomst voor een project op het gebied van geestelijke verzorging.
24 maart 2001	De IUR organiseerde het symposium <i>“Bosnië-Herzegovina: een multinationale staat in een verenigd Europa”</i> , waaraan onder anderen Prof. Dr. Muhammed Ceric, de grootmoefti van Bosnië-Herzegovina, deelnam.
24 maart 2001	De IUR ondertekende een samenwerkingsovereenkomst met de Faculteit voor Islamitische Studies in Sarajevo.
19 april 2001	De derde faculteit van de IUR werd opgericht: de Faculteit voor Islamitische Kunsten en Media.
19 april 2001	Dr. Oussama El-Kaffash werd benoemd tot decaan van deze faculteit.
16 juni 2001	Prof. Dr. Süleyman Ateş werd benoemd tot voorzitter van het Rectoraatscollege van de IUR.
30 juni 2001	De IUR en de oudste islamitische universiteit, Al-Azhar, ondertekenden een samenwerkingsovereenkomst in Caïro.
AUGUSTUS 2001	AFSCHEID VAN DAMRA EN HET EERSTE BESTUUR VAN DE IUR Als gevolg van interne spanningen binnen de universiteit richtten enkele docenten en studenten in de stad Schiedam een nieuwe

instelling op onder de naam Islamitische Universiteit Europa. Door deze ontwikkelingen zagen oprichter Damra en het eerste bestuur zich genoodzaakt de leiding van de IUR over te dragen aan een ander bestuur.

Tabel 1. Bestuurlijke Generaties van de Islamitische Universiteit Rotterdam (1997-heden)

<i>Periode</i>	<i>Rector</i>	<i>Voorzitter van het Bestuur</i>
Eerste generatie (1997-2001)	Dr. S.T.K. Damra (oprichter en eerste rector)	Hamdi Mert / Muhammed Z. Bhoelan
Tweede generatie (2001-2024)	Prof. Dr. Ahmet Akgündüz	Prof. Dr. Nevzat Yalçıntaş / Selahaddin Çelebi
Derde generatie (2024-heden)	Drs. Emrullah Akgündüz	Prof. Dr. Ahmet Akgündüz

- **Eerste generatie (1997–2001)**

Deze periode markeert de oprichtingsfase van de Islamitische Universiteit Rotterdam (IUR). Onder leiding van de oprichtend rector, dr. Damra, werden de institutionele fundamenteën van de universiteit gelegd. Het voorzitterschap van het Bestuur werd in deze periode achtereenvolgens vervuld door Hamdi Mert (1997–1999) en Mohammed Zabar Bhoelan (1999–2001).

Omdat tijdens de oprichtingsfase slechts een beperkt aantal personen beschikte over de vereiste kennis en ervaring, kwam een groot deel van de verantwoordelijkheden bij dr. Damra terecht. Naast zijn functie als oprichtend rector vervulde hij tevens de functies van voorzitter van het College van Rectoren en secretaris van het Bestuur. Hij droeg de hoofdverantwoordelijkheid voor de planning van de universiteit, de institutionele opbouw en de ontwikkeling van haar externe betrekkingen. Tegelijkertijd zette hij zich intensief in voor de vorming en opleiding van bestuurlijke medewerkers. Binnen korte tijd werd aanzienlijke vooruitgang geboekt bij de ontwikkeling van een gekwalificeerd management en ondersteunend kader.

Het academisch personeel werd zowel uit Nederland als uit het buitenland aangetrokken. Na verloop van tijd bleek echter dat sommige academici die vanuit het buitenland waren aangesteld, moeite hadden zich aan te passen aan de institutionele visie en missie van de universiteit. Deze ontwikkelingen

leidden tot verschillende interne spanningen en mondden uiteindelijk uit in een bestuurswisseling, die samenging met het vertrek van de oprichtend rector, dr. Damra, en de eerste generatie bestuurders uit de universiteit.

- **Tweede generatie (2001–2024)**

In deze fase vond een bestuurlijke wisseling plaats. Het voorzitterschap van het bestuur werd achtereenvolgens vervuld door Prof. Dr. Nevzat Yalçıntaş en Selahaddin Çelebi. Prof. Dr. Ahmet Akgündüz werd in deze periode als rector aangesteld als opvolger van Dr. Damra.

- **Derde generatie (2024–heden)**

Sinds 2024 wordt het rectoraat van de universiteit bekleed door drs. Emrullah Akgündüz. In deze periode wordt het voorzitterschap van het Bestuur voortgezet door prof. dr. Ahmet Akgündüz.

INLEIDING

De oprichting van de Islamitische Universiteit Rotterdam (IUR) op 21 november 1997, markeert de concretisering van de langdurige discussies over de opleiding van imams in Nederland en van de institutionele leemte die zich gedurende vele jaren had ontwikkeld binnen de context van de verhouding tussen religie en staat. Vanaf de jaren tachtig hadden de discussies over de imamopleiding zich steeds verder verdiept en een structurele spanning doen ontstaan tussen de pluriforme constitutionele orde van Nederland en de behoeften van de moslingemeenschappen op het gebied van vertegenwoordiging en opleiding. Lange tijd vond deze spanning geen institutionele uitwerking en bleef zij beperkt tot discussies en beleidsrapporten.

De datum van 21 november 1997 vormt een historisch keerpunt waarop een institutioneel antwoord op deze structurele leemte werd gegeven. Tegelijkertijd bestaat er een wezenlijk verschil tussen de juridische oprichting van een instelling en haar ontwikkeling tot een daadwerkelijk functionerende organisatie. De vorming van een institutionele identiteit, het verwerven van legitimiteit, de ontwikkeling van een academische structuur en de opbouw van een duurzame organisatie vormen de kern van deze overgangperiode.

Het voorliggende deel beoogt de motieven voor de oprichting van de universiteit niet opnieuw te bespreken. Dat onderwerp is reeds uitvoerig behandeld in het eerste deel. De aandacht richt zich hier op het institutionele ontwikkelingsproces dat na de oprichting op gang kwam en op de veelvormige dynamiek van de strijd die zich in deze periode ontvouwde. In dat verband vormt de periode tussen 21 november 1997 en 14 september 1998, hoewel zij slechts ongeveer tien maanden beslaat, een beslissende fase voor de toekomstige ontwikkeling van de universiteit. De aanvang van het eerste academische jaar op 14 september 1998 markeert het meest tastbare moment waarop een pas opgerichte instelling uitgroeide tot een daadwerkelijk functionerende instelling voor hoger onderwijs. Deze fase zal in het derde deel worden behandeld.

Binnen de organisatietheorie worden nieuw opgerichte instellingen vaak benaderd vanuit het concept van de *liability of newness* (Aytaç & Alkoç, 2024). Volgens deze benadering verkeren nieuwe organisaties in een structureel

kwetsbare positie doordat zij nog onvoldoende legitimiteit bezitten, over beperkte middelen beschikken en nog geen goed ontwikkelde institutionele netwerken hebben opgebouwd. In deze fase zijn het opbouwen van vertrouwen, het aangaan van stabiele relaties met externe actoren en het verankeren van een institutionele identiteit van cruciaal belang.

Ook de Islamitische Universiteit Rotterdam (IUR) werd onmiddellijk na haar oprichting met een vergelijkbare kwetsbaarheid en beproeving geconfronteerd. De universiteit moest niet alleen een juridische status verwerven, maar tegelijkertijd ook legitimiteit opbouwen op juridisch, politiek, maatschappelijk en academisch niveau. De discussies en kritische berichtgeving in de media vormden een van de eerste grote beproevingen van dit proces en brachten het universiteitsbestuur ertoe een meer systematische en langetermijngerichte institutionele strategie te ontwikkelen.

De periode 1997–1998 kende dan ook geen lineair ontwikkelingsverloop. Zij ontwikkelde zich veeleer tot een veelgelaagd institutioneel strijdtoneel waarin uiteenlopende actoren gelijktijdig een rol speelden. De universiteit werd tegelijkertijd geconfronteerd met het toezicht van overheidsinstanties, de kritische blik van de media, de verwachtingen van het brede publiek en de interne discussies binnen de moslimgemeenschappen. Hierdoor ontstond geen eendimensionaal institutioneel ontwikkelingsproces, maar een samenstel van parallel verlopende strategische assen.

Onder leiding van Damra kreeg deze benadering vorm in vijf fundamentele strategische assen. Samen bieden zij een geïntegreerd analytisch kader voor de relaties van de universiteit met verschillende groepen/actoren en voor haar streven naar duurzame institutionele continuïteit:

- Institutionele positionering ten opzichte van de Nederlandse overheid
- Vertrouwensopbouw binnen de Nederlandse samenleving
- Interne consolidatie van de moslimgemeenschappen
- Relaties met internationale academische netwerken
- Opbouw van de academische en bestuurlijke infrastructuur

Deze strategische assen vormen geen afzonderlijke processen. Integendeel, zij ontwikkelden zich als dynamische institutionele oriëntaties die elkaar soms versterkten en zich op andere momenten juist in wisselwerking met elkaar ontwikkelden. Het hier gepresenteerde strategische kader moet daarom niet worden opgevat als een statisch model, maar als een geïntegreerd model van institutionele herpositionering dat zich voortdurend aan veranderende

omstandigheden aanpast. Elke as vertegenwoordigt een weloverwogen, planmatige en veelzijdige institutionele reactie op de uitdagingen waarmee de universiteit na haar oprichting werd geconfronteerd.

In dit deel worden de eerste vier strategische assen behandeld. Zij hebben betrekking op de relaties die de universiteit na haar oprichting ontwikkelde met overheidsinstellingen, de Nederlandse samenleving, de moslimgemeenschappen en de internationale academische wereld.

De vijfde strategische as, de opbouw van de academische en bestuurlijke structuur, is gereserveerd voor het derde deel. De reden hiervoor is dat deze as niet alleen betrekking heeft op de periode 1997–1998, maar ook op het institutionaliseringsproces dat zich tussen 1998 en 2001 verder ontwikkelde. Omdat het bestuursmodel van de universiteit, haar academische eenheden, curriculum, wetenschappelijke staf, onderwijsstructuur en bestuurlijke organisatie zich in deze jaren geleidelijk vormden, is ervoor gekozen dit proces als een samenhangend geheel in een afzonderlijk deel te behandelen.

De Islamitische Universiteit Rotterdam is een van de markantste symbolen binnen de Nederlandse maatschappelijke geschiedenis: van maatschappelijke onzichtbaarheid naar een volwaardige wetenschappelijke bijdrage van de islam aan de Nederlandse samenleving.

HOOFDSTUK I

Het oprichtingsproces en de institutionele opbouw van de Islamitische Universiteit Rotterdam

1.1 Basisvoorbereidingen en institutionele opbouw tijdens het oprichtingsproces

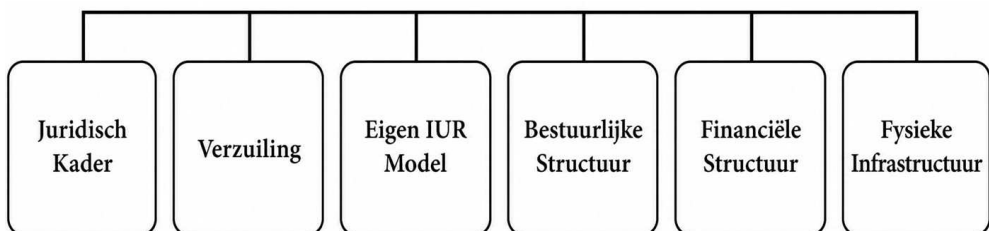
Vanaf de jaren tachtig leidde het debat over de imamopleiding weliswaar tot uiteenlopende rapporten, initiatieven en institutionele voorstellen, maar het slaagde er gedurende lange tijd niet in een duurzaam institutioneel model voort te brengen. De discussies concentreerden zich veelal op eclectische en gefragmenteerde oplossingsrichtingen, terwijl kortetermijninitiatieven onvoldoende capaciteit ontwikkelden om een blijvende institutionele structuur tot stand te brengen. Hierdoor groeide de problematiek van de imamopleiding uit tot een voorbeeld van een beleidsfalen (policy failure) op zowel politiek als institutioneel niveau.

Dit beleidsfalen ging bovendien gepaard met het ontstaan van een aanzienlijk institutioneel vacuüm (institutional vacuum). Onder de bestaande omstandigheden waren noch de overheid noch de islamitische organisaties erin geslaagd om gezamenlijk een breed gedragen en uitvoerbaar model te ontwikkelen. Het voortbestaan van deze situatie kwam niet alleen de Nederlandse samenleving als geheel niet ten goede, maar evenmin de islamitische organisaties of moslims die werkzaam waren of verbleven binnen publieke instellingen, zoals gevangenissen, ziekenhuizen, de politie en de

krijgsmacht. Juist in een periode waarin de behoefte aan geestelijke verzorging steeds groter werd, droeg het ontbreken van een institutioneel verankerd opleidingsmodel ertoe bij dat het probleem zich verder verdiepte.

Tegen deze achtergrond kwam Damra tot de conclusie dat het ontstane structurele vacuüm niet langer kon worden uitgesteld. Doordat de discussies die zich over vele jaren uitstrekten geen concrete resultaten opleverden, veranderde zijn positie van die van een waarnemer van het proces in die van een institutioneel ondernemer die zelf initiatief nam. Met andere woorden: het aanhoudende falen van bestaande benaderingen vormde juist de aanleiding voor het ontstaan van een nieuw institutioneel initiatief.

De verwezenlijking van een dergelijk initiatief vereiste echter een zorgvuldige en systematische voorbereiding. Het idee om een universiteit op te richten mocht niet beperkt blijven tot een ambitieus voornemen, maar diende te worden ondersteund door een solide institutionele, juridische en organisatorische basis. Om die reden koos Damra er bewust voor het proces niet te beginnen met een onmiddellijke oprichtingsverklaring, maar met een gefaseerde en planmatig opgebouwde voorbereidingsfase. Overeenkomstig zijn eigen werkwijze startte hij eerst met uitvoerig vooronderzoek, bestudeerde hij de bestaande universitaire structuren in Nederland en bouwde hij het traject stap voor stap op. De oprichting van de Islamitische Universiteit Rotterdam (IUR) was daarmee niet het resultaat van een spontane beslissing, maar de uitkomst van een weloverwogen institutioneel opbouwproces dat was gebaseerd op systematische analyses.

Figuur 3. Fundamenten van het voorbereidingsproces

Het voorbereidingsproces, dat zich in verschillende opeenvolgende fasen heeft voltrokken, wordt hieronder vanuit een chronologisch en analytisch perspectief besproken.